ואמר רבי דמ"מ רביעית דמעיין לא בטלוה ויכול להטביל מחטין במעיין אפי' כל שהוא דתנן (מ"כ פ' שמיני) מקוה במ' סאה ומעיין בכל שהוא ומדקתני מקוה במ' סאה על כרחך בתר דבטלוה לאי קודש לכן גם המקוה טהור ברביעית אלא בתר ביטול קאמר וקאמר במעיין כל שהוא וליכא למימר דקודש ביטול איירי ובאדם דהא מקוה בעינן מ' סאה [ל"כ] גם המעיין לא מטהר אדם בכל שהוא דבעינן מים שכל גופו יתכסה בהן וה"ל אמר בפרק בתרא דחגיגה (דף כב.) דהא ארעא אלמוהי מחלחלא ובעינן ארבעים סאה אלמא דמעיין בעינן מ' סאה ולכל הפחות באדם אפי' ואין לתמוה [אי לא] בטלו רביעית דמעיין לתנייה דליכא[1] דה"ק בפחות מרביעית סגי במעיין[2]: ב) **ואינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית.** וה"ה בשתיה והיינו כמשנה אחרונה וכר"ע דבסמוך: משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. פירוש וה"ה לאכילה ברביעית ושתיה בכזית כילד משערין מציאין זית אגוזי ושוקעו בכוס מלא יין [והיין שיולא ממנו] אם שותה כיולא בו היינו כזית ואכילה[2] משערינן דכמו שאכל מן הענבים נותנין בכוס מלא יין אם יולא מן היין רביעית הרי אכל ברביעית וקשה לר"ת [על] פירוש [זה] דאין דרך התנא בשום מקום להקדים משנה אחרונה למשנה ראשונה בסדר ועוד קשה דמתחילה נקט כזית והיינו משנה אחרונה כר"ע ומפסיק בה במשנה ראשונה ושוב חוזר לומר דברי ר"ע שהוא כמשנה [אחרונה] וע"ק דלפי [זה] היה לו לשנות במשנה ראשונה עד שיאכל רביעית כיון דבאכילה פליגי[3] דלשנא[4] דמתניתין משמע דבאכילה לא פליגי וע"ק דכי היכי דבעי הש"ס טעמא לדברי ר' עקיבא שמביא פסוק בגמרא שמדמה שתיה לאכילה היה לו ליתן טעם למשנה ראשונה אמאי מדמי (שתיה לאכילה) אכילה לשתיה לכ"ע לר"ת דמתני' דקתני ברישא עד שיאכל מן הענבים כזית היינו אליבא [ג] [דכ"ע] דבאכילה כ"ע מודו דבכזית ולא פליגי אלא בשתיה דמשנה ראשונה עד שישתה רביעית כדרך כל שתיה [ד] [בכריתות בפ' אמרו לו] (דף יב:) [מ"מ] שתיה לא גמר מיניה [דאכילה] ומצריך שתיה ברביעית: ור"ע כיון דכתיב ענבים ויבשים לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל איסורים כזית.

מוערות

לט א מיי' פ"ב מהל' מילות הלכה ח:

מ ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הל' ג:

מא ג ד מיי' פ"ב מהל' מילות הלכה י סמג לאוין רכ:

מב ה ו מיי' שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: במדבר ו ג
2. כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל: במדבר ו ד
3. איש כי ידר נדר ליי' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו בכל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וילילקי שש וכו' וי"ל דהא לאו שיורא הוא. כעין זה מכות ד' כב ע"ב תוד"ה מתקיף: ד"ה והא שייר וכו'. קושיא הוא לשה"ד. לא זכיתי לבדין הסיכון מצינו מ"ד בל יחל לאו שיורא הוא דמתי דאמרי' אי משום בל יחל לאו שיורא הייט לתרץ לרבא דלא יקשה לתשוב בל יחל וכמ"ש תוס' ומ"ב דלרבה אם כן בביעים הוי שיור נמצא דגם לרבא בל אין הוי שיורא ושייריי משום דשייר ג"כ בין הביעים וכ"ע:

הגהות התוספות

1. ל"ל דליכא למימר. 2. ל"ל ואכילה ברביעית כילד כו'. 3. ל"ל נמי פליגי. 4. נדל"ל ומלשנא. 5. תיכף מוענבים נמתק וכ"ל ו"ו דוענבים קדרים. 6. ל"ל דלכתוב. 7. ל"ל קתני. 8. ל"ל אי לא ותיכף אלא נמתק. 9. ל"ל לא שיורא הוא. 10. תיכף אומר הגמ' כן אי תיכף דקאמר הכי, מיותר. 11. ל"ל ודומיה. 12. ל"ל הא תניי. 13. ל"ל ושיינו. 14. ל"ל שמשה.

מוסף רש"י

אכל זג לוקה שתים. מיד שאכלו, משום זג לא יאכל ומשום מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים וגו', דלא יאכל קאי נמי אמכל אשר יעשה (פסחים מא:). אלאו שבכללות. אין לוקין על מכל אשר יעשה, דלא שבכללות הוא, שכולל חרצנים וגיגים וענבים לחים ויבשים ועלים ולולבין (שם).

פי' הרא"ש

אינו חייב עד שיאכל מן הענבים וה"ה לשתיה בכזית ואתיא כר' עקיבא דסיפא: משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. וה"ה לאכילת חרצנים וזגים דחייב ברביעית כדמפרש בגמ' ר"ע אומר אפי' שרה פתו ביין ויש לו לצרף כזית מפת ומיין חייב וכ"ש לחרצנים וזגים שחייב בכזית: ה"א בספרים ת"ק פי'

ג) [א] **ס"ק לא מדמי להו לכל איסורי נזיר לשתיה.** דאילו ענבים בכזית ויין ברביעית: **כיון דכתיב** ב) **וענבים לא יאכל.** לכל מלתא הוא דאתא דכשם שבזמן שהן ענבים עליהן ג) בכזית אף כל איסור שבנזיר בזמן שהן יין בכזית: **שהוא מין אחד.** דאחד לחים ויבשים מין ענבים הן: (ה) **והוא שמי שמות.** לח ויבש. ואמרי להו זג ומחלן: **לאיסורי חמרא חדתא ועינבי.** שאע"פ שהן מין אחד (ב) שהי' חדש מתוק כענבים הואיל ושני שמות יש להן חייב על כל אחת ואחת: **אמר אביי אכל זג וחרצן נוקה שנא.** אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג דלא יאכל אכולהו קאי ד) (ו) : **רבא אמר אכל זג וחרצן אינו נוקה אלא אחת.** אפילו כי אכל זג ומחלן. תנאי מתרץ מתניתין לטעמיה דתני וחייב על החרצנים בפני עצמן ועל הזגים אפילו כשאוכל את שתיהן ביחד וכן נמי למתניתא דתני לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואפי' כשאוכל זג וחרצן בבת אחת. ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחד מהם דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי ומחלנים וזגים בהדי הדדי אפי' לא אכל אלא לחים בלבד או יבשים בלבד לוקה אחת ולעולם אם אכל לחים ויבשים או זג וחרצן אינו חייב אלא אחת ולא לאתויי חמרא חדתא ועינבי ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו כו' דלא תימא עד דאכיל ליה לכולהו אלא ודאי אכל חד מנהון לוקה ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא אחת ה): ע"א אינו לוקה אלא אחת. כשאוכל זג יחידי או חרצן ואינו לוקה משום כל אשר יעשה ולא צריך לשנויי לכל הני כדאמרינן לעיל: **דאין לוקין על לאו שבכללות.** כגון האי דעל כמה איסורי לית בהו

ג) [א] **ס"ק לא יחל דברו.** דלקי נמי אדידיה: **והא שייר דבין הביעים.** כדאמרי' לעיל (דף לד:) ועל זג לאיתויי בין הביעים: **אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש.** אלא לוקה אחת ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מגיינא. וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"מ אותביה חמש

ואינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית וכו': תנא קמא ו) לא מדמי להון לכל איסורי נזיר לשתיה ורבי עקיבא כיון דכתיב [1] וענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה כזית אף כל איסורין כזית: [וחייב על היין בפני עצמו כו']: תנו רבנן וענבים לחים ויבשים לא יאכל לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה מה כאן שהוא מין אחד והן שני שמות וחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אף כל שהוא מין אחד והן שני שמות חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו לאיתויי חמרא חדתא ועינבי ז) אמר אביי אכל חרצן לוקה שתים אכל זג לוקה שתים אכל חרצן וזג לוקה שלש רבא אמר ח) אינו לוקה אלא אחת ט) ב) שאינו לוקה אלאו שבכללות מתיב רב פפא ר"א אומר ז) ג) נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת ד) אמרו לו אל תשת' אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואח' ה) אכל ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגים וסחט אשכול של ענבים ושתה לוקה חמש אי הכי לילקי שש אחת על [2] מכל אשר יעשה ט) תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר י) [3] שייר לא יחל דברו אי משום האי לאו שיורא הוא כי קתני מידי דלא איתיה בדוכתי' אחריתי לא יחל דברו איתיה בנדרי' ו) א"ל רבינא מפרזקיא לרב אשי והא שייר דבין הביניים אלא אמר רב פפא לא תניא מידי חמש והא

אותביה

ב] אלא לאו חד: ואם איתא דלוקה משום כל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש: **שייר לא יחל דברו.** דלקי נמי אדידיה: **והא שייר דבין הביניים.** כדאמרי' לעיל (דף לד:) ועל זג לאיתויי בין הביניים: **אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש.** אלא לוקה אחת ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מגיינא. וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"מ אותביה חמש

ג) [ד] עי' תוס' עירובין ד. ד"ה נמקן], ה) ספרים מג: [עי' תוס' שם ד"ה אמר רבא], ו) [ספרים מג: וש"נ], ז) לקמן מב. ח) [טהרה נד. וש"נ], ט) נ"ל מ"ל רבא מפרזקיא לרב אשי והא שייר עינבי דכולא מ"ל רבינא לרב אשי והא שייר כו' ועי' תוס' מולין נח: [ובערוך ערך כמש מ"ל], ו) נ"ל מלאתוי לשון נ"ש ד"ל: מ"ק פי' משנה דאלאוה מדמה לכל איסורי נזיר לשתיה ושתיה ברביעית דילפינן שכר שכר ממקדש (כריתות דף יג.) והדר יליף כל איסורי נזיר משתיה ור"ע סיין דכתיב ענבים לחים ויבשים וכו' וש אכילה בכזית דקיי"ל בכל דוכתי שיעור אכילה בכזית אף לאיסורי נזיר בכזית: תוס"ד דוענבים קדרים לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אם אכל ענבים לחים ויבשים ואתרוי מ"ש דמשום לחים לא יאכל ומשום יבשים לא יאכל מייב שתיים אע"פ שטעמם שוה אוהיל הם שני שמות: ה"ג מכאן אתה דן לכל איסורין דאינם אלא אחד: דהתם דן לכל איסורין כדמפרש ואזיל: ד"ל לא בשתה: דהתראות מתלקות: אכל ענבים לחים ויבשים. מכל מ' כזית: אמר רב פפא לא תני ה'. פי' הכזית לא תנא מניינא אלא לוקה אחת: ואיכא לתרוצי רב פפא לא תני ה'. ומאי איתא לאלקי שש ואי לא תני תנא מניינא אל"ש מאי אותביה ומאני רב פפא הגיד בכריתות כדי לידע אם אביי במגמה גמיר לה אי מסברא אמרה ניהליה דאי מסברא אמרה ליה כשהקשה לו מן הבריתא הוה הדר ביה. ח) [ועי' תוס' ספרים ח: ד"ה אלא], ט) שיך למתני' לעיל לד.,

נוסחת הריב"ן

[1] ספקא ואחיב על היין בפ"ש ועל הענבים בפ"ש ועל הזגים בפ"ע דלא יאכל אכולהו משמע מ"ק מ' כו': [2] בענבים: [3] ואכילה בכזית: [4] בכ"ר כתוב כאן בחי"ל ענין אחר אביי אמר אין לוקה אלא אחת כשאכל זג ומחלנים ואינו לוקה משום אשר יעשה מגפן היין ולא צריך לשנויי להו לכל הני בבריתות כדאמרינן להו לעיל אליבא דאביי אלא אמר אין לוקה אלא אחת אפילו כי אכל זג ומחלן אביי כו': הן אלא אחת אין לוקין על לאו שבכללות כגון האי כו' והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכול מין וכו' ענבים הן והן שני שמות כל"ל [ב] ד"ה ואיתוי וכו' מין אחד שהיין חדש מתוק: (ג) ד"ה אמר אביי הד"ל עם ד"ה רבא אמר וכו' ועל הזגים בפני עצמן אפילו כשאוכל וכו' אינו חייב אלא אחת ומתניתין נמי לחייב וכו' חד מנהון לוקה ולא לאתויי חמרא חדתא דעינבי ומיהו כי אמלי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מ"ק וכו'. נ"ב עי' ל"מ דגרס בלשון רש"י. מ"ק שהוא משנה ראשונה מדמני לשתיה: **ב]** ד"ה דאין וכו' אלא לאו חד. נ"ב עי' ל"מ: **ג]** תוס' ד"ה ואינו אלא ל"מ: **ד]** ד"ה אמר לכל וכו' כל"ל: **ו]** ד"ה ועל זג וכו' ולכתוב ענבים וכו'. ל"מ: **ז]** ד"ה ה"ג בגמרא וכו' איסורי מיר. נ"ב כאן הס"ל ואח"כ מה"ד מתמא חדתא ועינבי: **ח]** **בא**"ד כ"ל מתמא כגון הרבעה יום וכו' מדש ממש. מן מיכא הרבעה עד ממש נמקן וכ"ב תוך מ' יום ואחר ג' יום שבלר (ס"ל שכבר) אין בעלמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג' ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל"ל ועי' ברכות דף מ ובמהרלדרין דף ע ודו"ק. ל"מ: **ט]** ד"ה וללקי שש וכו' וי"ל דהא לאו קושיא הוא דלא תפיש הכל אלא תפיש הכל אלא תפיש כל"ל. ל"מ: **י]** ד"ה והא שייר וכו' הייט ענבים קטנים תנמצאים באשכול ולא נגמר בשולם. **אמר רב פפא לא תני ה'.** פי' תנא לא תני מנינא אלא לוקה בסתם:

ל] [א] **ס"ק לא מדמי להו לכל איסורי נזיר לשתיה.** דאילו ענבים בכזית ויין ברביעית: **כיון דכתיב** ב) **וענבים לא יאכל.** לכל מלתא הוא דאתא דכשם שבזמן שהן ענבים עליהן ג) בכזית אף כל איסור שבנזיר בזמן שהן יין בכזית: **שהוא מין אחד.** דאחד לחים ויבשים מין ענבים הן: (ה) **והוא שמי שמות.** לח ויבש. ואמרי להו זג ומחלן: **לאיסורי חמרא חדתא ועינבי.** שאע"פ שהן מין אחד (ב) שהי' חדש מתוק כענבים הואיל ושני שמות יש להן חייב על כל אחת ואחת: **אמר אביי אכל זג וחרצן נוקה שנא.** אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג דלא יאכל אכולהו קאי ד) (ו) : **רבא אמר אכל זג וחרצן אינו נוקה אלא אחת.** אפילו כי אכל זג ומחלן. תנאי מתרץ מתניתין לטעמיה דתני וחייב על החרצנים בפני עצמן ועל הזגים אפילו כשאוכל את שתיהן ביחד וכן נמי למתניתא דתני לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואפי' כשאוכל זג וחרצן בבת אחת. ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחד מהם דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי ומחלנים וזגים בהדי הדדי אפי' לא אכל אלא לחים בלבד או יבשים בלבד לוקה אחת ולעולם אם אכל לחים ויבשים או זג וחרצן אינו חייב אלא אחת ולא לאתויי חמרא חדתא ועינבי ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו כו' דלא תימא עד דאכיל ליה לכולהו אלא ודאי אכל חד מנהון לוקה ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא אחת ה): ע"א אינו לוקה אלא אחת. כשאוכל זג יחידי או חרצן ואינו לוקה משום כל אשר יעשה ולא צריך לשנויי לכל הני כדאמרינן לעיל: **דאין לוקין על לאו שבכללות.** כגון האי דעל כמה איסורי לית בהו

ב] אלא לאו חד: ואם איתא דלוקה משום כל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש: **שייר לא יחל דברו.** דלקי נמי אדידיה: **והא שייר דבין הביניים.** כדאמרי' לעיל (דף לד:) ועל זג לאיתויי בין הביניים: **אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש.** אלא לוקה אחת ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מגיינא. וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"מ אותביה חמש

ג) [ד] עי' תוס' עירובין ד. ד"ה נמקן], ה) ספרים מג: [עי' תוס' שם ד"ה אמר רבא], ו) [ספרים מג: וש"נ], ז) לקמן מב. ח) [טהרה נד. וש"נ], ט) נ"ל מ"ל רבא מפרזקיא לרב אשי והא שייר עינבי דכולא מ"ל רבינא לרב אשי והא שייר כו' ועי' תוס' מולין נח: [ובערוך ערך כמש מ"ל], ו) נ"ל מלאתוי לשון נ"ש ד"ל: מ"ק פי' משנה דאלאוה מדמה לכל איסורי נזיר לשתיה ושתיה ברביעית דילפינן שכר שכר ממקדש (כריתות דף יג.) והדר יליף כל איסורי נזיר משתיה ור"ע סיין דכתיב ענבים לחים ויבשים וכו' וש אכילה בכזית דקיי"ל בכל דוכתי שיעור אכילה בכזית אף לאיסורי נזיר בכזית: תוס"ד דוענבים קדרים לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אם אכל ענבים לחים ויבשים ואתרוי מ"ש דמשום לחים לא יאכל ומשום יבשים לא יאכל מייב שתיים אע"פ שטעמם שוה אוהיל הם שני שמות: ה"ג מכאן אתה דן לכל איסורין דאינם אלא אחד: דהתם דן לכל איסורין כדמפרש ואזיל: ד"ל לא בשתה: דהתראות מתלקות: אכל ענבים לחים ויבשים. מכל מ' כזית: אמר רב פפא לא תני ה'. פי' הכזית לא תנא מניינא אלא לוקה אחת: ואיכא לתרוצי רב פפא לא תני ה'. ומאי איתא לאלקי שש ואי לא תני תנא מניינא אל"ש מאי אותביה ומאני רב פפא הגיד בכריתות כדי לידע אם אביי במגמה גמיר לה אי מסברא אמרה ניהליה דאי מסברא אמרה ליה כשהקשה לו מן הבריתא הוה הדר ביה. ח) [ועי' תוס' ספרים ח: ד"ה אלא], ט) שיך למתני' לעיל לד.,

הגהות התוספות

1. ל"ל דליכא למימר. 2. ל"ל ואכילה ברביעית כילד כו'. 3. ל"ל נמי פליגי. 4. נדל"ל ומלשנא. 5. תיכף מוענבים נמתק וכ"ל ו"ו דוענבים קדרים. 6. ל"ל דלכתוב. 7. ל"ל קתני. 8. ל"ל אי לא ותיכף אלא נמתק. 9. ל"ל לא שיורא הוא. 10. תיכף אומר הגמ' כן אי תיכף דקאמר הכי, מיותר. 11. ל"ל ודומיה. 12. ל"ל הא תניי. 13. ל"ל ושיינו. 14. ל"ל שמשה.

מוסף רש"י

אכל זג לוקה שתים. מיד שאכלו, משום זג לא יאכל ומשום מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים וגו', דלא יאכל קאי נמי אמכל אשר יעשה (פסחים מא:). אלאו שבכללות. אין לוקין על מכל אשר יעשה, דלא שבכללות הוא, שכולל חרצנים וגיגים וענבים לחים ויבשים ועלים ולולבין (שם).

פי' הרא"ש

אינו חייב עד שיאכל מן הענבים וה"ה לשתיה בכזית ואתיא כר' עקיבא דסיפא: משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין. וה"ה לאכילת חרצנים וזגים דחייב ברביעית כדמפרש בגמ' ר"ע אומר אפי' שרה פתו ביין ויש לו לצרף כזית מפת ומיין חייב וכ"ש לחרצנים וזגים שחייב בכזית: ה"א בספרים ת"ק פי'

ל] [א] **ס"ק לא מדמי להו לכל איסורי נזיר לשתיה.** דאילו ענבים בכזית ויין ברביעית: **כיון דכתיב** ב) **וענבים לא יאכל.** לכל מלתא הוא דאתא דכשם שבזמן שהן ענבים עליהן ג) בכזית אף כל איסור שבנזיר בזמן שהן יין בכזית: **שהוא מין אחד.** דאחד לחים ויבשים מין ענבים הן: (ה) **והוא שמי שמות.** לח ויבש. ואמרי להו זג ומחלן: **לאיסורי חמרא חדתא ועינבי.** שאע"פ שהן מין אחד (ב) שהי' חדש מתוק כענבים הואיל ושני שמות יש להן חייב על כל אחת ואחת: **אמר אביי אכל זג וחרצן נוקה שנא.** אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג דלא יאכל אכולהו קאי ד) (ו) : **רבא אמר אכל זג וחרצן אינו נוקה אלא אחת.** אפילו כי אכל זג ומחלן. תנאי מתרץ מתניתין לטעמיה דתני וחייב על החרצנים בפני עצמן ועל הזגים אפילו כשאוכל את שתיהן ביחד וכן נמי למתניתא דתני לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ואפי' כשאוכל זג וחרצן בבת אחת. ורבא מתרץ לטעמיה כגון דלא אכל אלא אחד מהם דלא תימא עד שיאכל לחים ויבשים בהדי הדדי ומחלנים וזגים בהדי הדדי אפי' לא אכל אלא לחים בלבד או יבשים בלבד לוקה אחת ולעולם אם אכל לחים ויבשים או זג וחרצן אינו חייב אלא אחת ולא לאתויי חמרא חדתא ועינבי ומתני' נמי תני וחייב על היין בפני עצמו כו' דלא תימא עד דאכיל ליה לכולהו אלא ודאי אכל חד מנהון לוקה ומיהו כי אכיל נמי כולן יחד אינו חייב אלא אחת ה): ע"א אינו לוקה אלא אחת. כשאוכל זג יחידי או חרצן ואינו לוקה משום כל אשר יעשה ולא צריך לשנויי לכל הני כדאמרינן לעיל: **דאין לוקין על לאו שבכללות.** כגון האי דעל כמה איסורי לית בהו

ב] אלא לאו חד: ואם איתא דלוקה משום כל אשר יעשה מגפן היין ליתני לוקה שש: **שייר לא יחל דברו.** דלקי נמי אדידיה: **והא שייר דבין הביניים.** כדאמרי' לעיל (דף לד:) ועל זג לאיתויי בין הביניים: **אלא אמר רב פפא לא תנא מידי חמש.** אלא לוקה אחת ואיכא לתרוצי לאביי כי טעמיה הואיל ולא נכתב ליה מגיינא. וקמהדר הגמרא ומאחר דלא תניא מ"מ אותביה חמש

ג) [ד] עי' תוס' עירובין ד. ד"ה נמקן], ה) ספרים מג: [עי' תוס' שם ד"ה אמר רבא], ו) [ספרים מג: וש"נ], ז) לקמן מב. ח) [טהרה נד. וש"נ], ט) נ"ל מ"ל רבא מפרזקיא לרב אשי והא שייר עינבי דכולא מ"ל רבינא לרב אשי והא שייר כו' ועי' תוס' מולין נח: [ובערוך ערך כמש מ"ל], ו) נ"ל מלאתוי לשון נ"ש ד"ל: מ"ק פי' משנה דאלאוה מדמה לכל איסורי נזיר לשתיה ושתיה ברביעית דילפינן שכר שכר ממקדש (כריתות דף יג.) והדר יליף כל איסורי נזיר משתיה ור"ע סיין דכתיב ענבים לחים ויבשים וכו' וש אכילה בכזית דקיי"ל בכל דוכתי שיעור אכילה בכזית אף לאיסורי נזיר בכזית: תוס"ד דוענבים קדרים לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו אם אכל ענבים לחים ויבשים ואתרוי מ"ש דמשום לחים לא יאכל ומשום יבשים לא יאכל מייב שתיים אע"פ שטעמם שוה אוהיל הם שני שמות: ה"ג מכאן אתה דן לכל איסורין דאינם אלא אחד: דהתם דן לכל איסורין כדמפרש ואזיל: ד"ל לא בשתה: דהתראות מתלקות: אכל ענבים לחים ויבשים. מכל מ' כזית: אמר רב פפא לא תני ה'. פי' הכזית לא תנא מניינא אלא לוקה אחת: ואיכא לתרוצי רב פפא לא תני ה'. ומאי איתא לאלקי שש ואי לא תני תנא מניינא אל"ש מאי אותביה ומאני רב פפא הגיד בכריתות כדי לידע אם אביי במגמה גמיר לה אי מסברא אמרה ניהליה דאי מסברא אמרה ליה כשהקשה לו מן הבריתא הוה הדר ביה. ח) [ועי' תוס' ספרים ח: ד"ה אלא], ט) שיך למתני' לעיל לד.,

נוסחת הריב"ן

[1] ספקא ואחיב על היין בפ"ש ועל הענבים בפ"ש ועל הזגים בפ"ע דלא יאכל אכולהו משמע מ"ק מ' כו': [2] בענבים: [3] ואכילה בכזית: [4] בכ"ר כתוב כאן בחי"ל ענין אחר אביי אמר אין לוקה אלא אחת כשאכל זג ומחלנים ואינו לוקה משום אשר יעשה מגפן היין ולא צריך לשנויי להו לכל הני בבריתות כדאמרינן להו לעיל אליבא דאביי אלא אמר אין לוקה אלא אחת אפילו כי אכל זג ומחלן אביי כו': הן אלא אחת אין לוקין על לאו שבכללות כגון האי כו' והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכול מין וכו' ענבים הן והן שני שמות כל"ל [ב] ד"ה ואיתוי וכו' מין אחד שהיין חדש מתוק: (ג) ד"ה אמר אביי הד"ל עם ד"ה רבא אמר וכו' ועל הזגים בפני עצמן אפילו כשאוכל וכו' אינו חייב אלא אחת ומתניתין נמי לחייב וכו' חד מנהון לוקה ולא לאתויי חמרא חדתא דעינבי ומיהו כי אמלי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מ"ק וכו'. נ"ב עי' ל"מ דגרס בלשון רש"י. מ"ק שהוא משנה ראשונה מדמני לשתיה: **ב]** ד"ה דאין וכו' אלא לאו חד. נ"ב עי' ל"מ: **ג]** תוס' ד"ה ואינו אלא ל"מ: **ד]** ד"ה אמר לכל וכו' כל"ל: **ו]** ד"ה ועל זג וכו' ולכתוב ענבים וכו'. ל"מ: **ז]** ד"ה ה"ג בגמרא וכו' איסורי מיר. נ"ב כאן הס"ל ואח"כ מה"ד מתמא חדתא ועינבי: **ח]** **בא**"ד כ"ל מתמא כגון הרבעה יום וכו' מדש ממש. מן מיכא הרבעה עד ממש נמקן וכ"ב תוך מ' יום ואחר ג' יום שבלר (ס"ל שכבר) אין בעלמו כטעם ענבים אלא טעם יין ממש אבל קודם ג' ימים דטעמו כטעם ענבים ממש כל"ל ועי' ברכות דף מ ובמהרלדרין דף ע ודו"ק. ל"מ: **ט]** ד"ה וללקי שש וכו' וי"ל דהא לאו קושיא הוא דלא תפיש הכל אלא תפיש הכל אלא תפיש כל"ל. ל"מ: **י]** ד"ה והא שייר וכו' הייט ענבים קטנים תנמצאים באשכול ולא נגמר בשולם. **אמר רב פפא לא תני ה'.** פי' תנא לא תני מנינא אלא לוקה בסתם:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אותביה חמש ומאחר דלא תניא מ"ט אותביה אמר רב פפא אנא סברי לאו גמרא היא בידיה והדר ביה ולא ידענא דגמרא היא בידיה ולא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אומר כו': אמר רב יוסף כמאן מתרגמינן מפורצנין ועד עיצורין כר' יוסי: מתני' גילח או שגילחוהו לסטים סותר ל' יום גזיר שגילח בין בזוג בין בתער או שיפספס כל שהוא חייב: גמ' איבעיא להו האי (ה) מזיא מלתחת רבי או מלעיל למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אי אמרת מלתחת רבי נזירות הא שקליה אלא אי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים ת"ש מהא אינבא חיה דקאים בעיקבא דבינתא ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למיקם לעולם מלתחת רבי ואגב חיותא נחית ואזיל אינבא ת"ש אינבא מתה ברישא דבינתא ואי סלקא דעתך מלעיל רבי בעיקבא דבינתא בעי למיקם התם נמי משום דלית בה חילא שרוגי שריגא ואזיל תא שמע מבלורית דכושיים דבתר דמגדלין לה רפיא מלתחת התם נמי איידי דקמטא היא משיכבא דרפיא תא שמע מסקרתא דרפי עמרא מלתחת (ו)ותניא ותו כד צבעי סביא דיקנהון חוורן עיקבי

והא אותביה חמש ומאחר דלא תניא מ"ט אותביה. כלומר והלא רב פפא עלמו היה מקשה מיניה לאביי ולא תנא לא תני ר' מ"ט אותביה הוא: **א"ר פפא אנא סברי לאו גמרא הוה בידיה.** לכך בדיתי מלבי והוספתי על לשון הברייתא חמש ולהקשות לאביי לראות אם מדעתו אמרה למימרא דידיה דלא בקל יחזור מדבריו ולא ידמוק לתרץ הברייתא לדבריו ולא ידענא דגמרא הוה בידיה ואותביני ולא הדר ביה ולכך בחנתי דגמרא הוה בידיה: (א)**מחרצנים** מפורצנים. דהיינו הגרעינין וכן במס' ע"ז (דף לד:) פורלנים דיין נסך ועצורין היינו הקליפה ושאמט מתרגמי' ועצלית וסמיטה היינו בקליפה שיסמוט הקליפה המיצוה שיש בה לחלוחית קלת ולא בגרעיניה:

סתם נזירות ל' יום. כבר שנינו זה בפ"ק (דף ה.) ואילו דבעי למתני גילח או שגלחוהו לסטים סותר ל' יום תני נמי סתם [נזירות] שלשים יום (ב) וטועמא דסותר ל' יום משום דבעיא נזירות שיעלה לו תגלחת של מצוה כדי שיהא שערו גדל כפי שראוי לגדל כסתם נזירות דהיינו שלשים יום ומייבי שגלחוהו ביום מלאת שהרי אם גלחוהו בשניים (ג) או יותר למה יסתור את הכל איך[1] יחזור וימנה מה שמנה כבר ואולי הכי נמי קאמר סותר עד שיהו שערותיו כדי שלשים יום כך נמצא בפירוש ה"ר יצחק והלכך בנזירות של [ס'][2] אם גלחוהו ביום שלשים אינו סותר כלום דאיכא עדיין גידול שער קודם יום תגלחת ואם גלחוהו אחר שכלו ימיו (ג)[ואין] גידול שער סותר [ל'] לרבנן כדמוכח בגמרא:

נזיר שגילח בין ד[1] במספריים: או שסיפסף. פירוש תלש: כל שהוא. אפי' שער אחד לוקח עליו מייר[3] שעוקר השיער מעיקרו ומשאימו מן השורש כעין תער לוקח מקרא דתער לא יעבור על ראשו דמרבינן בגמרא שאר המעבירין: **שער מלתחת רבי.** משרשו מעיקרו[4] הוא מגביה וגדל מה[5] שהשער גדל מתמר ועולה הסמוך לראש אחר ימים יהיה בראוי: או מלעיל רבי. מראש השער הולך וגדל אצל סמוך לראש אין [זז] ממקומו: **ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו.** בכל שער ושער [שיעור] בעלמא הוא וכסמוך אמר ה[1] שבו[6] ליגדל השער בז' ימים וכבר יש חשיבות שער: **ואי אמרת מלתחת רבי נזירותו הא שקליה.** כלומר השיער שהקדיש ביום מזרו זה נגזו וגלחו וזה ששיירו בו כדי לכוף אין זה משער שהיה לו משעת קבלת נזרו אלא נמת בו אחר כן וסותר אחרי שלא נשתייר מאותו שער שהיה בקבלת נזרו ואי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש קאי דאותו ששיירו ולאי מאותו שיער שהקדיש וכבר הוי שיעור חשוב ואינו סותר כלום: **ת"ש מהאי אינבא.** פירוש ביאי כיצים: דקאי בעיקבא. פירוש בעיקר השיער סמוך לראש ולא תנא משם בגידול שער ש"מ דמלעיל רבי ומש"ה השער שסמוך לראש כדקאי קאי. דאי מלתחת רבי בראשא דבינתא בעי למיקם אינבא [1] והשער הולך וגדל מעיקרו ולמעלה: **אגב** חיותא נחת ואזיל. אינבא הוא יורד[7] למטה כשהשער גדל מלמעלה[8] מרוח הראש: **ברישא דבינתא.** לאו[9] בראשא אלא בראוחון מן הראש קאמר: **ואי** ס"ד מלעיל רבי בעיקרא דבינתא בעי למיקם [במקום] שעמדה כשהיתה היא שהרי אם מתה: **התם** נמי משום דלית בה חילא. כלומר גזו שהרי מתה אם מתה: **ת"ש** מבלורית של כושיים[11] שמניחים בלוריות [בראשיהם] לשם ע"ז ובשער אין[12] מגלחין כל סביב ראשו מגלחין הן גידלו[13] אותה בקליעה סמוך[14] לראש ואינו[15] מהודק כבראשונה ואי מלעיל רבי אמאי[16] אלא ודאי מלתחת רבי ומשום דלית בה חיותה (משתרב) [משתרב] ויורדת למטה. ת"ש מבלורית של גויים שמגדילים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשהם מסתפרים מגלחים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא **וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמוך לשער** ואינו מהודק כבתחילה: ומשני **איידי דקמטא משכבא.** ע"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה: ת"ש **מסקרתא דרפי עמרא מלתחת.** מין צבע אדום שצבענו בהן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל המקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה: **ומסביא דצבעין** דקניהם. יש זקנים צובעין זקניהם שחורים כדי שיהיו נראים כבחורים. **וחיוורין עיקרי נימהון** וכשהשער גדל נראים

ה"ר פפא אנא סברי. סברא הוא בידיה דכי אכיל חרלן חייב שמיט על חרלן ועל מכל אשר יעשה וסברי אותיב ליה תיובתא משום דלא הוה ליה[1] מילתא וליהדר ביה: **ולא ידענא דגמרא היא בידיה.** מרביה ומש"ה לא הדר ביה: רבי אלעזר בן עזריה אומר מדקאמר שני חרלנים וזג משמע דלזג אי איכא ב' חרלנים: **פורלנין.** דמשמע פגימי כגון אפי' פרילדא דתותי קלא דאמר ברש פ"ק דמס' תענית (ד' ד.) **דהיינו גרעינין: עיצורין.** משמע איצוניס שסוטו [2]מהמשקה כדכתיב (בראשית מ) ואשמט אותם ומתרגמינן **ועצלית יתהון: מתני' גילח או שגילחוהו ליסטין.** משמע בין באותם בין בגדולים בתוך ימי נזירותו בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת: **סותר ל' יום.** לפי שאין גידול שיער בפחות מל' יום: **או שיפספס כל שהוא.** שאלא קלת בראש השיער: **גמ' איבעיא להו בינתא מלתחת רבי.** האי שיער מלתחת רבי בסמוך לבשר [3] יוצא מן הראש וגדל ולאשו כדקאי קאי: **או מלעיל רבי.** שראש השער מתגדל ויוצא מאיליו [4] ומתגדל [5] ועיקרו כדקאי קאי: **למאי נפקא מינה לנזיר שגילחוהו ליסטין ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו א"ל דהאי בינתא מלתחת רבי.** הילכך [6] למאי דאקדיש שקליה וסותר [7] נזירותו: **ואי אמרת מלעיל רבי.** הואיל ושיירו בו כדי לכוף בו ראשו לעיקרו דאיכא למימר [8]דמאי דאקדיש קאי אכתי אית ליה למיעבד תגלחת מצוה ואינו סותר: **ס"ש מהאי אינבא חיה.** [1]לינטרי"ש בלע"ז דהוא מציאי כיצים: **דקאי בעיקבא דבינתא.** בעיקר השיער סמוך לבשר: **ואי ס"ד דהאי בינתא מלתחת רבי.** אישתכח דכי נפיק [2]שערא נפיק אינבא לבר: [3]**בראשא דבינתא איבעי ליה למיקם.** אינבא אלא לאו ש"מ מדקיימא אינבא בהדי בישרא דמלעיל רבי ואינבא בבינתא כדקאי קאי: **לעולם מלתחת רבי.** והא דלא קיימא בראשא דבינתא: [4]**ואגב חיותא.** דאית בה נחתא ואזלא לתחת לבהדי בישרא: **ס"ש** [5]**מדהאי אינבא מתה** [6]**קיימא בראשא דבינתא.** ואי ס"ד דהאי בינתא מלעיל רבי אישתכח דכי היכי דמעיקרא קיימא [7]בעיקרא דבינתא הכי נמי איבעי לה למיקם השתא בעיקרא דבינתא: **התם נמי משום דליתא בה חילא.** אפילו בה כח דהא הוא מתה: **שרוגי קא משחרגא.** משתמטא ואזלה כלפי ריש בינתא מש"ה קיימא לה התם ולעולם מלעיל רבי: **ס"ש מבלורית של כושיים דבתר דגדלין לה.** שמקלעין את השיער זה בזה: **רפיא מלתחתא.** סמוך לבשר ומדרפיא לתחתא בהדי בישרא ולא מלעיל ש"מ דמלתחתא הכי השיער ולא [8] מש"ה מרפו להני שערי מלתחתא ולא מקלעי בחידך בינתא: **לעולם מלעיל רבי והתם נמי איידי דקמטא** [9]. שהדק בלורית ודוחק מעצמו למטה [10]מחמת [11]הגדל כשהוכב עליה: **ומשיכבא הוא דרפיא.** מחמת שכיבה הוא שהוכב על הבלורית רפיא לה מלתחתא: **מסקרתא דרפי עמרא מלתחתא ופניא.** כלומר עד השתא [12] בעינן לפרושי לך ממילי דסקרא דלא תליא במילי דתניא אלא השתא איכא למישמע מהא [13] דסוקרין על העשירי לשם מעשר דמתקשר כל השיער ביחד מחמת הלבע של סיקרא ולבתר הכי רפיא עמרא מלתחתא ומאי טעמא לאו משום דההוא דרפי רבי ליה לבתר הכי וש"מ שמטה ואזלה [14] מחוברת[10] ויורדת לראש השער אהוא תלוי למטה לגד האחרן ואין לה כח להאחז למעלה לגד הראש: **ת"ש מבלורית של כושיים** [15]שמניחים בלוריות [בראשיהם] לשם ע"ז ובשער אין[12] מגלחין כל סביב ראשו ומה שהיו מניחין הן גידלו[13] אותה בקליעה סמוך[14] לראש ואינו[15] מהודק כבראשונה ואי מלעיל רבי אמאי[16] אלא ודאי מלתחת רבי ומשום דלית בה חיותה (משתרב) [משתרב] ויורדת למטה. ת"ש מבלורית של גויים שמגדילים בלורית לשם עבודת כוכבים. וכשהם מסתפרים מגלחים סביב ראשם ומה שהם מניחים עושים אותם כמין קליעה ובסוף הקליעה כלפי הראש עושים קשר כדי להיות הקליעה קיימא **וכשהם גדלים והולכים רפה הקשר סמוך לשער** ואינו מהודק כבתחילה: ומשני **איידי דקמטא משכבא.** ע"י השכבה ששוכב עליו נקמט והולך ורפה: ת"ש **מסקרתא דרפי עמרא מלתחת.** מין צבע אדום שצבענו בהן בהמות ובמקום הצבע מתרפה הצמר אצל המקום עיקרו ואי מלעיל רבי אמאי מתרפה: **ומסביא דצבעין** דקניהם. יש זקנים שחורים כדי שיהיו נראים כבחורים. **וחיוורין עיקרי נימהון** וכשהשער גדל נראים

מגה א מיי' פ"ג מהל' מזיקין הלכה ח סמג לאוין רמג:

מד ב מיי' שם פ"ו הלכה ח:

מה ג מיי' שם פ"ה הלכה יח:

הגהות התוספות

1. ל"ל אך. 2. כמ"ש ק'. 3. ל"ל ומיתי. 4. ל"ל ומעיקרו. 5. ל"ל וכל מה. 6. ל"ל שזה גידול. 7. ל"ל היא יוכדת. 8. ל"ל למעלה. 9. ל"ל לאו דוקא. 10. ל"ל ממיכולה. 11. כמ"ש אימת גוסס בין בגמ' בין בכמ"ש בין בתוס' וכ"ה בפי' הרא"ש ז"ל לפניו. 12. ל"ל והשער הן. 13. ל"ל גדלין. 14. ל"ל וסמוך. 15. ל"ל מינו. 16. ל"ל אמאי רפיא.

17. ל"ל רפי.

פי' הרא"ש

והא אותביה רב פפא ה'. רב פפא הקשה מהך ברייתא לאביי ואי איתא ללקי שש ואי לא תנא תנא מנינא א"כ מאי אותביה ומשני **דרב פפא** הגיה ה' בברייתא כדי לידע **אי אביי גמרא נגיר לה או מסברא אמרה** ניהלה. דאי מסברא הוה אמר ניהלה כשהקשה לו מן הברייתא הוה הדר ביה: **חזנים אילו הפנינים.** הגרעינים ר' יוסי היה נותן סימן כדי **שלא תטעה** זוג של בחטה **דהחיצון קרוי** זוג: **סתם נזירות ל' יום.** כבר תגינא לעיל ולא תני הכא אלא אגב דבעי למתני סיפא **גילח או שגלחוהו לסטים סותר ל' יום.** פי' סותר עד שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת כגון אם גלחוהו ביום מלאת [צריך למנות] ל' יום פעם אחרת ואם גלחוהו לאחר ח' מונה מקצת כאותן ימים ח' ומשלים עליהם נזירותו כדי שיהיה לו גידול שער של ל' יום ביום תגלחת של מצוה: **ר"א בר יוסי** ס"ל **מדתקני** ב' **חרצנים** וזגים. אלמא לב' חרצנים יש לה זג אחד. **מפורצני' ועד עיצורין.** משמע דזג (ההוה) הוא החיצון שעוצרין אותו להוציא ממנו יין: **האי ביניתיה.** פי' שער מלתחת רבי מתחתיתו דהיינו מקום חבורו ממש הוא עולה וגדל: **או מלעיל.** היינו מצד החיצון. וקרי ליה מלעיל לפי שהוא זקוף למעלה כשהשער קטן: **ושיירו בו כדי לכוף ראשו** לעיקרו בכל שער ושער והיינו שיעור חשוב בשער כדאמרינן בשמעתין שכך דרכו להיות גדול בתוך ז' ימים: **אי אמרת מלתחת רבי** הרי לא שייר בו כדי לכוף ראשו לעיקרו משער שהיה בו בשעת קבלת נזרו צריך לסתור: **אלא א"א** מלעיל רבי **מאי דאקדיש הא קאי** ונשאר בו שיעור חשוב משער שהיה בו

נוסחת הריב"ן

א) שסוטו מסס משקה: ב) וכגון שלומא ויולא מן הראש וגדל מלמטה בלד הראש מלמעלה עד סופו הס"ד: ג) ומתגדל מלמעלה למטה ממקום שסופו עכשיו לעת גמר גידולו מתחיל לגדל ומתגדל עד עיקר הראש הס"ד: ד) וסותר כל: ה) דהאי: ו) ליעדיי"ש: ז) (שערא נפיק) ליתא בכ"י: ח) דבריש: ט) דאגב: י) מהאי: כ) דלעולם קיימא: ל) בעיקבא: מ) הגדיל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' איבעיא להו האי (מזיא) מז"מ וכ"ב מדברי רש"י משמע דגרס בינתא: (ב) רש"י ד"ה או מלעיל וכו' מאיליו ועיקרו כל"ל ותיבת ומתגדל נמחק: (ג) ד"ה למאי כ"מ וכו' הלכך מאי דאקדיש: (ד) ד"ה רפיא מלתחת וכו' ומשום הכי מרפו להני שערי מלתחת דלא מקלעי: (ה) ד"ה לעולם וכו' דקמטא היא שמהדק בלורית ודוחק מעצמו למטה הגדל מחמת ששוכב עליה ומשיכבא כל"ל וכד"ל: (ו) ד"ה מסקרתא וכו' עד דאמרת בעינא לפרושי וכו' במילי דתניא אבל הסמ"ק:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה מתרצנים מפורצנים. תיבת מתרצנים נמחק וכ"כ מתרגמינן: ב) ד"ה סתם נזירות וכו' שלשים יום דבעינן כדי נזירות בשעת תגלחת של מצוה ג) באו"ד ואם גלחוהו וכו' ואין גידול שער סותר ל' לרבנן. מן ואין עד לרבנן נמחק. וכ"כ גידול שער סותר לכ"ע מדרבנן. כל"ל ל"מ. ויעש"ה: ד) ד"ה גזיר שגלח בין בזוג מספריים וכו' כל"ל: ה) ד"ה ושיירו וכו' ובסמוך אמר שנו. תיבת שנו נמחק. וכ"כ שיעור: ו) ד"ה מ"ש וכו' בעי למיקם האיגבא שהשער כל"ל: ז) ד"ה התם וכו' שמטה ואזלא מחוברת. תיבת מחוברת נמחק. וכ"כ מעיקרא:

לעזי רש"י

לינטרי"ש ביצי-כיצים.

עיקבי נימהון. זקנים הסמוך לסנהדרין גרסה לבן אלמא מלתחת רבי וה"ס דמסקנתא נמי הוה מני לאוקומי הכי דכשגדל הגמר אין סוף הגמר א) הגבוע בבהמה נבוע: **לסתור.** דהא ס"ד מלתחת רבי פירוש דהא הוכחנו דמלתחת רבי וא"כ לא נאמר מעשר שהיה בו משעת קבלת נזירות כדי לכוף ראשו לעיקרו אלא ש"מ מלעיל רבי ואותו שנאמר היינו אותו דמעיקרא: **בגון** שגלחוהו אחר מלאת. ביום ל': ומני ר' אליעזר היא דאמר כל אחר מלאת ז' סותר. אם נטמא עד שיזה ג' וז' וכן אם גלחוהו ביום ל' סותר ז' שלא יכול לגלח תגלחת נזרו עד אחר ז': **ומ"ט** דר"א. קאי ב) [אלעיל] כלומר מ"ט אמרת לר' אליעזר כי גלחוהו אחר מלאת דסגי בז' והא אין גידול שיער פחות משלשים יום: **יליף** תגלחת טהרה. סתירה[1] שהיא ע"י תגלחת שהיא טהורה מסתירה הבאה ע"י טומאה מה תגלחת כי נטמא ביום ל' ממתין ז' [ותו לא]: כך תגלחת טהרה כשגלחוהו ז' ותו לא: **וקים** להו לרבנן דכל ז' אין השערות גדילין אלא שני כדי לכוף ג) אינו סותר כלום דבגידול של סתירת ז' אינו גידול כי אם כדי לכוף א"כ לא בעינן ז' לתגלחתו[2] שיהיה בשער ראשו אלא כדי לכוף ואם גלחוהו אחר מלאת נמי ושיירו בו כדי לכוף אינו סותר אבל אבל ודאי תגלחת דתוך מלאת סותר ד) כדלקמן מטעם גידול שער אבל כשגלחוהו אחר מלאת כיון שהיה לפנינו גידול שער ביום שלשים הראוי לתגלחת כדאמרן מדאורייתא דיו בכך ומיהו ז' יש לו להמתין ולפנין[3] מתגלחת טומאה ואע"ג דלא דמי לגמרי דהתם צריך להמתין ז' כדי להביא קרבנותיו בטהרה מ"מ שוו חכמים תסתם[4] סתירה לתגלחת[5] דאחר מלאת לסתירת טומאה אבל לרבנן ודאי כיון ה) [דאם] נטמא [לאחר מלאת] סותר ל' יום כדאמרינן בפ"ג (דף טז.) ה"ג הוו ילפי' כל תגלחת ו) (דטומאה)[6] דלאחר מלאת לסתירת ל' כמו בטומאה דבעינן בשעת תגלחת גידול שער של ל' יום כי גלחוהו נמי אחר מלאת יהיה סותר ל' יום ולא הוה סגי כמו[7] ששיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו כ"א[8] שיירו בו מה שראוי ליגדל בל' יום ולכך אוקמי' דוקא כר' אליעזר אבל ודאי כרבנן נמי מני לאוקומי וכגון שגלחוהו ז) [ביום ל"ב או ל"ג] אמרו רבנן לר"א דנטמא ביום ל"ב דאינו סותר אלא ז' כדפ"ל ושמא י"ל ח) דמודו כעין[9] אחר מלאת שהביא קרבנו [דאינו סותר כלום] ודוקא לר' אליעזר דאחר תגלחת מעכבת שאם[10] גלחוהו לסתיס ולא שיירו בו כדי לכוף סותר ל'[11] יום כדי לגלח ולחזור[12] ולהביא קרבנותיו אבל לרבנן דאחרי דתגלחת ט) [דאחר מלאת] לא מעכבת אינו סותר כלום ומותר לשתות יין מיד אחר שהביא קרבנותיו ואיכי דלרבנן נמי טעון תגלחת למצוה וצריך להמתין ז' ימים לישנא[13] [דאינו] סותר משמע דאם לא שיירו בעינא סתירה שיש שום איסור מכח נזירות עליו או שאסור לשתות יין או לשום דבר אחר כל כמה דלא חזר וגילח ולרבנן לא הוי שום איסור עליו: **ת"ר** אין לי אלא תער. דוקא שלוקה: תלש בה כל שהוא. פירוש שלא בתער בין שעקר השער מתחילתו סמוך לראשו ומיהו שלא כעין תער ובין שלא עקרו לגמרי כ"א מקצתו מנין דאסור: ת"ל קדוש יהיה גדל פרע. שמצוה לגדל שער ועובר בעשה אי מגלח ממנו כלל גם כי אינו קוצצו לגמרי מעיקרו אבל בקוצץ מעיקרו לגמרי כעין תער איכא לאו בכל המעבירין כדתני בריית[14] דלא פליגי אהדדי אבל ניחא ליה להאי תנא למימר קדוש יהיה גדל פרע דמייתי שמעינן איסור אינו[15] קוצץ לגמרי מעיקרו: **רבי** יונתן אמר אין בו' הלש סיפסף פטור. כין כי נמי תלש מעיקרו בין אינו תלש[16] מעיקרו אינו עובר כלל אפי' כעין תער אלא לפי שלא כתב אלא וגילח את[17] שער ראשו מזרו לכך כתב לך תער כאן אמינו צריך [1]ללמדך שאותה תגלחת לא תהא אלא בתער: [18] **ללמדו ממצורע אי אפשר דאין קל מחמור להחמיר עליו.** דמצורע הוי חמור לפי שהוא צריך לגלח את כל שערו כדי שיהא כל בשרו [1]בתגלחת מה שאין בנזיר: ואין

מזרותו דהא [2] [אינו] בכל המעבירין לקי תייהו לענין תגלחת למצות תגלחתו אלא סוף מזרותו דאינו אלא בתער:

רבי

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ו מהל' מזרות הלכה ח ופ"ה שם הלכה יא:

מז ב מיי' פ"ה מהלכות מזרות הל' יא סמג לאוין רמב:

מח ג מיי' פרק ח שם הלכה ו:

נוסחת הריב"ן

א) עיקר דיקיסון: ב) דלקדים הס"ד: ג) ל' יוס: ד) שמתך ולא השער כל שהוא ושמע פפסף כמו סוף: ה) ישיבו: ו) (לגמרא) ליתא בכ"י: ז) כל בשרו כדלעת מה שאין כן בנזיר:

מוסף רש"י

מירט. סיכה הממרטת את השער ועוקרתו מגידולו (מאירי בשמו).

פי' הרא"ש

עיקרי זקניהן לבנים ש"מ מלתחת רבי: ולסתור דהא סל"ד מלתחת רבי. כלומר דהא קי"ל מלתחת רבי דיבך עלתה המסקנא: כל **אחר מלאת** ז' **סותר.** לאו דוקא סותר אלא צריך להמתין עד שיזה עליו ג' וז': **אף תגלחת טהרה** ז'. אם גלחוהו לסתיס לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו משהא תגלחתו ז' ימים: **וקים להו לרבנן דכל ז' יומין אתיא מויא לכוף ראשו** לעיקרו כי גלחוהו אחר מלאת נמי כיון ששיירו בו לכוף אינו סותר אבל לרבנן דאם נטמא אחר מלאת סותר ל' יום כדאיתא לעיל פ"ג. א"כ בתגלחת דלאחר מלאת נמי אי הוה יליף מטומאה דאחר מלאת הוה בעי ל' יום. הלכך אוקמה כר' אליעזר. **נזיר שגלח בין בזוג בין בתער או שיפסף בידו** (**שפסוף**) והשיר שערות חייב כדפ' בגמ' לא יעבור לרבות כל המעבירים: **תלש מרט שפסף.** תלש ביד מירט בסם שפסוף ביד והעביר השער. ת"ל קדוש יהיה גדל **פרע** שעבר על מצות עשה שצוה הכתוב לגדל שער ולא להעבירו: **למימרא דכי גילח ליה בתער קאים עליה בעשה ולא תעשה.** אבל בשאר נטילת שער אפי' עשה אין בו. ומתני' דמחייבה מלקות לכל המעבירים דלא [כחד] מהני תנאי דלר' יאשיה עשה הוא דאיכא בשאר מעבירים ולר' יונתן אפי' עשה ליכא. א"נ כבעין תער מודו דלקי בכל המעבירין והכא פליגי כששייר מן השער קצת ואין בהם כדי לכוף ראשו לעיקרו: **מה ת"ל תער** לכתוב לא יעבור שער ראשו: **ללמדו ממצורע א"א.** ולקמן מפרש מהיכן קים לן תער במצורע:

עיקבי נימהון ש"מ מלתחת רבי ש"מ ואלא הא דתניא [א]**נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר ואי סלקא דעתך מלתחת רבי ליסתור כגון שגילחוהו אחר מלאת ומני רבי אליעזר היא** [ב]**דאמר כל אחר מלאת ז' סותר מ"ט דר"א יליף תגלחת טהרה מתגלחת טומאה מה תגלחת טומאה שבעה אף תגלחת טהרה שבעה וקים להו לרבנן כל ז' יומין אתיא מזייא כדי לכוף ראשו לעיקרו: נזיר שגילח בין בתער בין בזוג או שסיפסף כל שהוא חייב: ת"ר** [1]**תער** [2]**אין לי אלא תער** [3]**תלש מירט סיפסף כל שהוא מנין ת"ל** [1]**קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר תער אין לי אלא תער מירט תלש סיפסף כל שהוא פטור והכתיב קדוש יהיה למימרא דאם גילח ליה בתער קאים עליה בעשה ול"ת תניא אידך תער אין לי אלא תער תלש מירט סיפסף כל שהוא מנין ת"ל** [1]**לא יעבור על ראשו ומאחר שסופינו לרבות כל דבר מה ת"ל תער לא יעבור על ראשו לפי שלא למדנו לתגלחת האחרונה** (ה) [2]**שיהיה בתער ללמדו ממצורע אי אפשר** שאין

וש"מ מלתחת רבי והא סברא הויא במידי דתניא: ג) **ומו מדלגבי סניא דיקיסון.** כי היכי דליתחזו דרדקיא וכתר הכי מיורי ו) דיקיסיון מתלבנים עיקרי שערי זקנים ש"מ דמלתחת רבי. ומאלי דקא קדים הלא נזיר שקלוה מיניה ואיבעי ליה למיסתר ולמימני נזירות אחרת כי היכי דליקדום שיער: **אלא הא דתניא נזיר שגילחוהו לסטים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו סותר. ואמאי** אינו סותר ליסתור דהא אמרינן דמלתחת רבי ושקלוה מיניה לההוא שיער דאקדים ד) אלא לגלח על סוף מזירותו: לעולם מלתחת רבי והכא במאי עסקינן כגון שגילחוהו אחר מלאת ז' ג) לנזירותו קודם שהספיק לגלח. והא מני ר' אליעזר היא דאמר לעיל בפ' מי שאמר הרייני נזיר מגלח (דף טז:) דלכל אחר מלאת ז' סותר אאם נטמא יום ק"א ר' אליעזר אומר אינו סותר אלא ז' לאחר תגלחת כי היכי דבתוך אלו ז' ימים תירבי מזיא כי היכי דתיהוי כדי לכוף לראשו לעיקרו והכא נמי הואיל דפשו ליה כדי לכוף לראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלום אלא מיד מגלח: **מ"ט דר' אליעזר.** דאחר כל לאחר מלאת ז' ימים סותר ומו לא בשלמא כי נטמא לאחר מלאת דסותר ז' ימים שמונה בהן ג' וז' ומגלח בשביעי כדתניא לקמן (דף מד:) תגלחת הטומאה כילד מזה בשביעי ובז' [ומגלח בז'] כדכתי' ובין השביעי יגלחנו ה): **מה תגלחת טומאה.** לאחר שנטמא מגלח לאחר ז' וכדפרישית אף תגלחת טהרה לאחר מלאת אינו צריך למנות אלא ז' לאחר תגלחת כדי שיהא יכול לגדל קצת שיער בתגלחת טהרה. וקודם מלאת לא מיתוקמא משום דקודם מלאת סותר ל' וכדפרשינן בפירקא לעיל (ד"ו:) לדברי ר' אליעזר התורה אמרה נטמא ביום מלאת תן לו תורת מזיר אלא כל אחר מלאת נטמא או נתגלח לגמרי אלא הניחו בו שיער כלל סגי ליה בתגלחת כל דהו ואמור רבנן כיון דבהגך ז' ימים גדלא מזיא כדי לכוף ראשו לעיקרו סגיא ואילו הכא כיון דשיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אינו צריך ליסתור כלל ומגלח לאלתר ומביא קרבנותיו ומותר ביין: **אלא.** שיער בסמוך לבשר אבל לא עקרו לגמרי וכגון שעקרו נראה: **מירטו.** דעקרו לגמרי ממקום שגדלו: **סיפסף.** ד) כמו סוף: **ת"ל קדוש יהיה.** אלא ישיבנו בשום דבר ויניחנו לגדל פרע: **והכתיב (אומר) קדוש יהיה גדל פרע.** דמשמע קדוש יהיה אלא ה) יסירנו בשום דבר להכי כתב קדוש ו) **למימרא דכי גילח לו בתער קאי עליו בעשה וכ"ת.** דמשמע קדוש יהיה אלא יעבירנו בתער ולאו הבא מכלל עשה עשה: **אלא מירט סיפסף כל שהוא מנין ת"ל לא יעבור על ראשו.** לרבות (ג) ז) המעבירין: **ומאחר שסופינו לרבות כל דבר.** המעביר כדכתיב לא יעבור מה ת"ל תער: **לפי שלא למדנו לתגלחת האחרונה.** של טהרה לאחר תשלום ימי נזירות שיהא בתער לפי שלא כתב אלא וגילח את (ד) שער ראשו מזרו לכך כתב לך תער כאן אמינו צריך ז) ללמדך שאותה תגלחת לא תהא אלא בתער: (ה) **ללמדו ממצורע אי אפשר דאין קל מחמור להחמיר עליו.** דמצורע הוי חמור לפי שהוא צריך לגלח את כל שערו כדי שיהא כל בשרו ז) בתגלחת מה שאין בנזיר:

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה

הגהות הב"ח

(א) נמ' לתגלחת האחרונה שהיא בתער דללמדו: (ב) רש"י ד"ס וכתיב וכו' קדוש יהיה לגימרא כל"ל והס"ל: (ג) ד"ה תלש וכו' לרבות שאר כל המעבירין: (ד) ד"ה לפי וכו' וגילח את לאם מזו כל"ל ותיבת שער ממתק: (ה) ד"ה דללמדו וכו' מה שאין כן בנזיר:

גליון הש"ס

גמ' אין לי אלא תער. עיין סוטה דף טז ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה עיקבי וכו' אין סוף הגמר מלבוש. תיבת אלבוש נמחק וכ"כ הסמוך לבהמה. מ"מ: ב) ד"ה ומאי טעמא דר"א קאי אלעיל. תיבת אלעיל נמחק וכ"כ אגילחוהו: ג) ד"ה וקים להו וכו' אלא כדי לכוף לכך כל"ל: ד) **בא"ד** דתוך מלאת סותר שאינם כל"ל: ה) **בא"ד** אבל לרבנן ולאי כיון דנטמא סותרת כל"ל וכ"כ עי' מ"מ: ו) **בא"ד** הוו ילפינן כל תגלחת דטומאה. תיבת דטומאה נמחק וכ"כ דטהרה: ז) **בא"ד** וכגון שגלחוהו ביום ל"ב או ל"ג אמרו. מן תיבת ביום עד אמרו נמחק. וכ"כ ב' ימים או ג' ימים אחר מלאת דמודו רבנן כל"ל. מ"מ: ח) **בא"ד** ושמא י"ל דמודו כעין. תיבת דמודו כעין נמחקו וכ"כ דמיירי כאן כל"ל: ט) **בא"ד** אבל לרבנן דאמרי דתגלחת לא מעכבא כל"ל: י) ד"ה וכתיב וכו' מיהת איכא בשאר מעבירין כל"ל: כ) ד"ה ומאחר וכו' אפי' שאר מעבירין. כאן הס"ד ואח"כ מס"ד מה מ"ל תער: ל) **בא"ד** לשמעון' כעין תער לרבות. תיבת לרבות נמחק. וכ"כ וי"ל ד"א"כ לכתוב משמיה כל"ל. ועי' מ"מ ודו"ק: מ) ד"ה שאין וכו' שבתון מיזומו דהא מיהו. תיבת מיהו נמחק וכ"כ לפילו:

הגהות התוספות

1. כ"ל כלומר סתיה. 2. כ"ל לא בעינן בשעת תגלחתו כו'. 3. כ"ל דלפנין. 4. תיבת סתם נמחק. 5. כ"ל דתגלחת. 6. כ"ל מטומאה. 7. כ"ל כמה. 8. כ"ל אאל"כ. 9. כ"ל דמודו כאן אחר כו'. 10. כ"ל אם. 11. כ"ל ז'. 12. כ"ל כדי לחזור ולגלח. 13. כ"ל מיהו לישנא. 14. כ"ל בחיבר

(ה) [לעילמ מז. סג:]. ו) שיך לגי"ל, ג) [במדבר ו], ד) גי' מ"מ כל [וכ"כ בכ"י], ה) שיך לדף מ.

בריית. 15. כ"ל לף אם אינו. 16. כ"ל תולש. 17. כ"ל איכא לאו ועשה כו'. 18. כ"ל דעוקרו. 19. תיבות תימה לימא נמחק וכ"ל דלא. 20. כ"ל לכתוב.

ואין דנין קל מחמור להחמיר. על הקל אינו להקל על הקל ולהחמיר על החמור והכא דא"א ללמדו ממלומדא אתא ליה תער דבתער הוא דמיהוי מגלחת אחרונה אבל במידי אחרינא לא: **רבי אומר אינו צריך.** [6]למגלחת אחרונה וכשכתב לך תער לא בא אינו לומר לך שאינו חייב אינו בגילוח תער ומה שאתה אומר מנין למדנו למגלחת אחרונה [3]שהיא בתער מן הקדוק הכתוב אתה למד שהרי הוא אומר תער לא יעבור על ראשו [4] ג]דמשמע תער לא יעבור על ראשו עד יום מלאת שהוא צריך גילוח בתער: **והכתיב תער לא יעבור על ראשו.** כלומר והיכי אמר ת"ק דחייב על כל שאר מעבירין ותער לא בא אינו אינו לתגלחת האחרונה והכתיב תער[5] לא יעבור על ראשו דמשמע בתער הוא דמחייב אבל לא בשאר מעבירין: **לעבור עליו בשני לאוין.** [7]על תער לא יעבור ועל לא יעבור כל המעבירין: ליכא אחרינא **והכתיב תער לא יעבור על ראשו** [8]. כלומר היכי משמע ליה לאחר מלאת לא תהא תגלחת אלא בתער והכתיב תער לא יעבור על ראשו [עד מלאת] דאיכא למידק מינה דעד מלאת הוא דלא [9]אלא בתער הא לאחר מלאת מגלח בכל דבר ואפי' במלקט ובריהיטני לעולם אימא לך דלאחר מלאת אינו מגלח אלא בתער והא [7][דכתיב][10] בסמוך לא יעבור ומשמע לא יעבור תער: **אמר רב חסדא לנקום נאחת.** שאם גילח תוך מלאת שער אחת לוקה: **לעבר בשתים.** שאם גילח כל שערו בתגלחת סוף ימי נזירותו ושייר בו ב' שערות לא עשה ולא כלום: **ולפסור אינו סופר.** אם גילח בתוך ימי נזירותו אלא אם גילח את רוב ראשו בתער: **והקתני מנין לרבות כל המעבירין.** ת"ל לא יעבור: **אלא לענין תער.** כל המעבירין [11](מעבירין) סמוך לעיקרן: **תניא נמי הכי.** כדאמר רב חסדא ובתער דוקא ואמרי לה חסדא דלמוקימנא לה אליבא דרב חסדא כענין תער ומאי בתער דקתני בברייתא כענין תער: **כשם ששתי שערות מעכבות בו.** בתגלחת טהרה כך שתי שערות סותרות בו בתגלחת איסור: [12]**מנן התם** גרסי'. והיא בסוף נגעים גם בריית היא בסיפרא [13] [בת"כ][14] ת"כ ג' מגלחין כו' נזיר ומצורע ולויס: בהו קראי בנזיר [15]כתיב [במדבר ו] וגילח הנזיר [16] וגו' במצורע [17]כתיב (ויקרא יד) וגילח את כל שערו בלויס והעבירו תער על כל בשרם[18]: **מ"ד עצורי שער שפיר דמי ואפי' סך נשא.** סס שמשיר את השער: **קמ"ל.** דלא סגי ליה אלא בתגלחת כדקתני דתגלחתן מצוה: **בשלמא גבי נזיר כתיב ביה תער לא יעבור על ראשו.** לרבי כדאית ליה ותנא קמא כדאית ליה וכדלעיל: **מה לויס שכן טעונין תנופה בגופן.** [19]**כדכתיב** והניף אהרן את הלויס תנופה לפני ה' והואיל וטעונין תנופה מחמירין בהו כולי האי דלא בעי תגלחתן אלא בתער תאמר במצורע הקל שאין טעון תנופה בגופו והואיל ואינו טעון תנופה בגופו דין הוא להקל עליו שיהא תגלחתו בכל דבר: **אלא מחדא לא אפיא.** דמיי [20] ניתי וכדלעיל:

תנופה בגופן. דכתיב והניף אהרן את הלויס תנופה לפני ה' [במדבר ח] [בקרבנו] ולכך לא יטעון תומרא דתער דזוג נמי יועיל:

שאין דנין קל מחמור להחמיר עליו רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר תער לא יעבור על ראשו עד מלאת התורה אמרה אחר מלאת לא תהא תגלחת אלא בתער והכתיב תער לא יעבור על ראשו לעבור עליו בשני לאוין אמר רב חסדא [8]ללקות באחת [9]לעכב בשתים [9]לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער בתער אין במידי אחרינא לא והקתני מנין לרבות את כל המעבירין אלא אימא [10]כעין תער תניא נמי הכי נזיר שתלש מירט סיפסף כל שהוא [11] אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש כשם ששתי שערות מעכבות בו כך שתי שערות סותרות בו [12]תנן התם שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה [13]נזיר [14]ומצורע ולוים [15]וכולן שגילחו שלא בתער או ששיירו שתי שערות לא עשו ולא כלום אמר מר [16] שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה פשיטא מ"ד משום עבורי שער הוא ואפילו סך נשא קמ"ל דלא קתני וכולן שגילחו שלא בתער בשלמא גבי נזיר כתיב תער לא יעבור על ראשו וגבי לוים כתיב [17]והעבירו תער על כל בשרם אלא מצורע בתער מנלן וכ"ת תיתי מלוים מה לוים שכן טעונין תגלחת ואין תגלחתן אלא בתער אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחת ואין תגלחתו אלא בתער איכא למיפרך מה ללוים שכן טעונין תנופה בגופם תאמר במצורע דלא אלא תיתי מנזיר מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם תאמר במצורע דלא אלא מחדא לא אתיא תיתי מתרוייהו מהי תיתי תיתי מלוים מה ללוים שכן טעונין תנופה בגופן נזיר יוכיח מה לנזיר שכן קרבנו טעון לחם לוים יוכיחו [18]וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהם שהן טעונין תגלחת ותגלחתן בתער אף אני אביא את המצורע שהוא טעון תגלחת ותגלחתו בתער א"ל רבא מברניש לרב אשי וליפרוך מה להצד השוה שבהן שכן אין

כשם ששתי שערות [מעכבות ה] כך] סותרות. אם גלח ב' שערות תוך ימי נזירותו: **תנן התם.** [1] פירוש בת"כ דנגעים שלשה מגלחים מזיר דכתיב וגלח את ראשו נזרו ומצורע דכתיב וגלח את כל שערו ולוים דכתיב והעבירו תער על כל בשרם: **פשיטא.** דתגלחתן מצוה דהא קראי כתיב. **מהו דתימא משום עבורי שער הוא.** פירוש ותער לא מעכב בהן ואפי' סך נשא קמ"ל [ולא] דתגלחתן מצוה: **נשא.** מין המשיחה[4] שמשרת השער ותימה דהא מסיפא שמעינן לה בהדיא דהא קתני סיפא וכולן שגילחו שלא בתער לא עשו ולא כלום וצריך לומר דאי מהסיא הוה אמינא מאי שלא בתער שלא כעין תער ואפי' סך נשא נמי: **בשלמא** גבי נזיר **כתיב תער לא יעבור על ראשו.** לת"ק בשם אינו ענין למלקות תניהו ענין לתגלחתו ולרבי מדסמכו לעד מלאת אבל תער לא יעבור: תאמר במצורע. שאינו טעון תנופה בגופו אלא [בקרבנו] ולכך לא יטעון תומרא דתער דזוג נמי יועיל:

מט א מיי' פ"ה מהל' מזירות הלכה יא:
נ ב מיי' שם פ"א הלכה ו:
נא ג ד מיי' פ"ו שם הלכה ט:
נב ה מיי' שם פרק ח הלכה ו:
נג ו מיי' פי"ח מהל' טומאת צרעת הלי' ח סמג עשין רלו:
נד ז מיי' שם הלכה ג ופ"ח מהלכות מזירות הלכה ו:

נוסחת הריב"ן

[6] לצריך תער: [3] שיהא: [4] על ראשו עד יום מלאת שיהא לצריך: [5] לעולם חייב על שאר מעבירין והאי דכתיב תער לא יעבור לכי דכתיב תער לא יעבור לכי קא עביד בתער עובר בשני לאוין על תער כו': [6] יש מפרשים דקא פריך בין לרבי בין לת"ק לומר רבי היכי משמע: [7] מגלח בתער: [8] והא דכתיב בסמוך לא יעבור לאם גילח בתוך ימי מזרו בתער חייב עליו משום תער לא יעבור ומשום לא יעבור סתם ולכי כתיב תער קודם מלאת ולא לאחר מלאת הס"ד: [9] שמעבירין: [10] בכ"י כתוב כאן תוספות: [11] בכ"י כתוב כאן תוספות: [12] דכמלול: [13] כדכתיב: [14] כדכתיב:

מוסף רש"י

והכתיב תער לא יעבר. כלומר הא' תער גבי איסור גילוח כתיב ולא גבי מלות גילוח, וקשיא בין לרבי בין לת"ק, ולמידהו הוה ליה למיכתביה גבי גילוח מצוה, דהא ימיהא הוא, ומשני דלעולם לגילוח מצוה אתא, והא' דכתביה לתער גבי איסורא, **לעבור עליו בשני לאוין**, משום תער ומשום מעבירין (ראמ"ה בשמו).

פי' הרא"ש (המשך)

ומשום לא יעבור לוקה ב' מידי דהוה אוכל עובים לחים ויבשים לוקה ב' כיון דמפרשי בקרא אינ"ג דכתיב בחד לאו: **אמר רב חסדא** ללקות לוקה **בא'** אם גלח שער הא' לוקה אם התרו בו. **בב'** ביום תגלחתו אם שייר ב' שערות לא קיים מצות תגלחת: **לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו.** אם גלח רוב ראשו סותר נזירות עד מלאת לו שלשים יום לתגלחתו: **ובתער.** אכולהו קאי וכל אלו הלכות הם וטעם אין בהם: **אימא** בענין **תער** שהעביר כל השער: **תניא נמי הכי.** דלוקה בא' וסותר ברוב ראשו: **תלש מירט שפשף** כל שהו חייב **ואינו סותר אלא ברוב ראשו.** ובתער כענין תער. ואית ספרים דגרסי תלש מירט שפשף כל שהוא אינו סותר אלא ברוב ראשו. אבל בתוס' גרסי בהדיא חייב: **תנן התם [בפ'] בתרא דנגעים ג' מגלחים נזיר** דכתיב

תורה אור השלם

1. וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטַּהָרוּ: במדבר ח ז

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה רבי אומר וכו' על ראשו עד מלאת דמשמע תער: (ב) ד"ה והכתיב וכו' שאתהרוגה והכתיב תער. נ"ב פי' הא דסמיך תער ללא יעבור לעבור על תער בשני לאוין על תער לא יעבור ועל לא יעבור כל המעבירין וכן צריך לפרש לגיסא אחרינא כדמסיק בפי' להדיא: (ג) ד"ה ליסא אחרינא וכו' והא דכתיב תער בסמוך לא יעבור ומשמע לא יעבור תער לעבור עליו בשני לאוין הס"ד: (ד) ד"ה פשיטא וכו' נמיר כתיב וגילח המזיר את ראש נזרו במצורע כתיב וגילח: (ה) ד"ה אלא וכו' דמכי תיתי וכדלעיל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' תניא נמי הכי וכו' סיפסף כל שהוא חייב ואינו כל"ל. ת"מ: ב) שם אמר מר. נ"ב עי' לעיל נב ע"ל וברש"י שם ד"ה אמר מר ובת"מ שם: ג) תוד"ה ובתער וכו' אין בשיפסוף כל שהוא חייב. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד אלא אימא וכו': ד) ד"ה תניא נמי הכי שלוקה בחתם כל"ל. ת"מ: ה) ד"ה כשם וכו' מעכבות בו כך שתי שערות סותרות כל"ל: ו) ד"ה תנן התם פי' בת"כ. תיבות פי' בת"כ נמחקו וב"כ פרק בתרא דנגעים. ת"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל תער לא יעבור.
2. ל"ל ואתו לא.
3. ל"ל ת"כ ותיבת מ"מ נמחק.
4. ל"ל משיחה.

פי' הרא"ש

שאין דנין קל מחמור. שהמצורע חמור שצריך לגלח כל שער גופו והנזיר אינו [מגלח אלא] ראשו הלכך כתיב ביה תער דאם אינו ענין להעברת תער תוך ימי נזירותו דהא אפי' בשאר מעבירי' לקי. תנהו ענין לתגלחת מצוה בהשלמת נזירותו: **רבי אומר אינו צריך.** לאתויי תער לתגלחת מצוה דכי אתי לגופיה אפי' הכי ממילא ידענא דתגלחת אחרונה בתער דהכי משמע פשטיה תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הא ביום מלאת עבור: **ופריך והא כתיב תער לא יעבור על ראשו** דדרשי' מניה לרבות כל המעבירים. וא"כ היכי דריש ליה לגופיה. הא לא אצטריך לגופיה כיון דרבי' כל המעבירים: ולא בעי למימר דרבי ס"ל כר' ישאיה ור' יונתן דלא מרבי שאר מעבירים דמדקאמר רבי אומר אינו צריך משמע דלא אתא לאיפלוגי על מאי דקאמר ת"ק לענין איסור העברה: **לעבור עליו בשני לאוין.** שאם העביר בתער והתרו בו משום תער וגלח את ראש נזרו. **מצורע** דכתיב וגלח את כל שערו. ולוים דכתיב והעבירו תער על כל בשרם: **פשיטא דתגלחתן מצוה דהא קראי כתיב.** מהו דתימא קרא אעיבור שער קפיד ואפ' סך נשא נמי. הוא סם המעביר השער. וכי תימא מסיפא שמעינן לה וכולן שגילחו שלא בתער תריץ דמצינן לפרושי אלא כעין תער: **שכן טעונים תנופה בגופם** כדכתיב והניף אהרן את הלוים תנופה: **שכן קרבנו טעון לחם.** חלות ורקיקי' תאמר במצורע שכן קרבנו בא בדלות אם אין ידו משגת מביא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות